

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsak
torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje
za celo leto 14 K, za pol leta 7 K;
za četrta leta 3-50 K, mesečno 1-20 K.
za Nemčijo za pol leta 7-90, za četrta
leta 4 K; za Ameriko za pol leta
9-50 K za četrta leta 4-80 K

Posredna številka 18 v.

Reklamacije so poštne proste
Nefrankirana pisma se ne spre-
jemajo. Rokopis se ne vrača.
Inserati: Enostopna peti-vrstica
(širina 88 mm) za enkrat 20 vin.,
večkrat po dogovoru.

105. številka.

V Ljubljani, v soboto, dne 2. oktobra 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo
„Rdečega Prapora“, Ljubljana. — Za denarne pošiljke
naročila an list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo
„Rdečega Prapora“, Ljubljana, Šteinsburgova ulica 6/II.

Vabilo na naročbo.

Sodruge in prijatelje vabimo na novo na-
ročbo, dosedanje naročnike pa, katerim je potekla
naročnina koncem meseca septembra, da jo zopet
obnovijo.

„Rdeči Prapor“

izhaja trikrat na teden ter velja

Za Avstro-Ogrske dežele:

za celo leto K 14.—

za pol leta „ 7.—

za četrta leta „ 3-50

na mesec „ 1-20

Za Nemčijo:

za pol leta K 7-90

za četrta leta „ 4.—

Za Ameriko:

za pol leta K 9-50

za četrta leta „ 4-80

Obenem prosimo cenjene naročnike, naj pri
poročajo naš list svojim sodrugom, prijateljem in
znancem, naj ga zahtevajo po gostilnah in ka-
varnah, v katere zahajajo in naj nam pošljejo
naslove takih znancev, ki bi ga naročili, če jim
ga pošljemo na ogled.

Upravništvo „Rdečega Prapora“.

Naskok na delavske pravice.

Kaj je politika?

Kdor bi v zaslepljenosti verjel grmečim besedam
raznovrstnih narodnjakov, bi moral misliti, da je
politika sam idealizem: Narodnost, jezik, kultura
i. t. d. Dobro je le, da se število kratkovidnih od-
dneodae krči, da je vedno manj tistih, ki se
kaj verjamejo nacionalističnim frazam meščanskih
strank. Zakaj le nekoliko je treba pogledati pod
površje, pa se je lahko prepričati, da se ne skriva
na dnu politike nič drugega kakor koristoljubje, go-
spodarski egoizem, stremljenje močnejšega, da bi
zatrl slabjšega.

Delavci imajo pravkar najlepšo priliko, da
zopet spoznajo to resnico. Ker se pripravlja proti
njihovim pravicam, jim nalaga najresnejšo dolž-
nost, pripraviti se za resen boj, v katerem bodo
potrebovali vse svoje moči.

Od najsevernejše do najjužnejše točke te dr-
žave se razlega nacionalistična fraza. Človek bi
mislil, da so potrgane vse vezi med člani raznih
narodov, da se Slovan, Italijan in Nemec ne mo-
rejo niti srečati, ne da bi drug pred drugim ta-
koj krenil na nasprotno stran. Toda v najvažnej-
ših točkah je to sovraštyo zlagano; nič drugega
ni meščanski nacionalizem kakor pesek, ki ga
nasujejo delavcem v oči.

Avstrijski delodajalci so mednarodno or-
ganizirani. Nobenemu narodnjakurju ne pride na
misel, da bi to imenoval narodno izdajstvo. Nik-
dar se kapitalistu ni očitala zveza z »narodnim
sovražnikom«. Zakaj gospodje podjetniki so orga-
nizirani proti delavcem in to seveda ni greh
v očeh meščanskih narodnjakov. Slovanski kapi-
talistični žep je prav tako željan profita kakor
nemški, madžarski, italijanski in kadar je profit na
dnevnom redu, je dovoljena vsaka zveza. Na škodo

konsumentov, zlasti pa na škodo delavcev vseh
narodov, si podajajo kapitalisti vseh narodov roke
kakor bratje, brez ozira na to, da škoduje vsak
razvoju svojega naroda, kulturi svojega naroda,
moči svojega naroda, če tlačijo in peha delavce v
bedo in revščino.

Trn v peti je mednarodno organiziranim pod-
jetnikom koalicijska pravica delavcev. Prokleta borna je ta pravica in vsak delavec, ki
je bil kdaj prisiljen stavkati, da si vsaj nekoliko
izboljša neznosni položaj, je izkusil, kaj se pravi v
avstrijskih razmerah se bojevati, kjer misli se vsak
drugi žandar, da je njegova naloga, varovati kapi-
talistične interese proti delavcem. Toda še ta borna
pravica, ki jo je delavstvo doseglo s težkimi žet-
vami, je kapitalistom preveč. Delavci niso popol-
noma brezpravni sužnji in tega ne prinese kapi-
talistično srce. Zato so se gospodje združili, da bi
vzeli delavcem se tisti kosček koalicijske pravice,
ki ga imajo. Doseči hočejo to z izpremembo
koalicijskega zakona. Zveza avstrijskih delo-
dajalcev je nabrala 5000 peticij, na katerih je pod-
pisanih 3200 velikih industrijskih tvrdk, 22 indu-
strijskih društev, 76 obrtniških društev in gremijev,
930 družb in družbin zvez, vsega skupaj nad
200.000 delodajalcev.

Nič več in nič manj ne žele gospodje, nego
kratkotamo onemogočiti delavcem vsako stavko.
Petice se imajo vložiti v državnem zboru in
zveza je za izdelala podroben načrt zakona,
ki bi ga imeli predložiti poslanci meščanskih strank.
Z namen zakona se navaja, da ima »odstra-
niti neznosne razmere in omejiti šika-
niranje podjetnikov od strani organizi-
ranih delavcev.«

Da spoznajo delavci duha gospodov kapi-
talistov prav natančne, objavimo prihodnjič obširno
»utemeljitev«, ki so jo delodajalci dodali svojemu
načrtu. Že danes pa moramo opozoriti na to, da
je položaj postal skrajno resen in bil bi ne-
odpusten greh, če bi delavci spričo predrznega
naskoka ostali ravnodušni. Dvojna je naloga, ki
jo imajo delavci vseh narodov, če se hočejo ubra-
niti nameravanega ropa, ki bi jih, če bi se po-
svečili, pahnil nazaj v tiste razmere, ko se niso
smeli ganiti, če niso hoteli hipoma priti na šup.

Nameni kapitalistov se ne smejo uresničiti,
sicer postanejo delavci sužnji. A da se prepreči
peklenski naskok, se ne smejo delavci zanašati na
dobro srečo ali na pomoč iz nebes, ampak pravo-
časno, to se pravi brez zamude, morajo zbrati vse
svoje moči, da odbijajo napad. Pred vsem se
mora strokovna organizacija brezpogojno izpopol-
niti. Delavec, ki ostane v dobi nevarnosti izven
svoje organizacije, nima nobenega izgovora. V
takem času sme veljati samo geslo: Kdor ni
z nami, je proti nam! Kdor ne stoji v taki dobi
v vrstah svojih tovaršev, je izdajalec, ki ne sme
pričakovati odpuščanja.

Skrb za izpopolnitev organizacije pa imajo
organizirani delavci. Tisti, ki se niso v
organizaciji, se nazadnje še lahko izgovarjajo, da
ne vedo, kaj se godi. Ta izgovor jim morajo vzeti
organizirani tovarši. Oai jim morajo povedati,
kakšen je položaj, ter jih morajo prepričati, da
je sedaj najnavadnejša dolžnost vsakega delavca,
organizirati se. Povedati jim morajo, da ne vedo,
kaj se godi, ker jim je ljubše, iskati po meščanskih
časopisih bedaste zabavljice in krvave istorije, nego
čitati delavski časopis, iz katerega se pouče o
svojem položaju in o svojih potrebah. Opozarjamo
še enkrat, da objavimo v eni bližnjih števil »raz-

loge» kapitalistov. Nasi čitatelji naj poskrbe, da
pride tista številka v roke vsakemu
delavcu! Nevarnost mora poznati, kdor se je
hoče ubraniti!

Druga naloga delavstva pa je, pripraviti se za
političen boj. Namen podjetnikov mora
odpreti delavcem oči, da spoznajo, kaj je
politika. Letošnje leto je bilo v tem
oziru pač dragoceno. Prav v dobi, ko se
uganja toliko nacionalizem, kolikor še nikdar prej,
je dosegla draginja vrhunec. O jeziku, o vseučiliščih,
o poštinih pečatih in uličnih tablicah deklamirajo
gospodje; to so besede. Dejanja pa so: Zaprte
meje, visoka carina, obstrukcija, ki onemogoča tr-
govinske pogodbe. Za narod kriče, proti na-
rodu pa iztezajo prste. In sedaj, ko mislijo, da je
nacionalistični krik že dovolj opojil in poneumnil
ljudi, se pripravljajo, da bi vzeli delavcem koali-
cijsko pravico! To je njihova politika!

Danes imajo gospodje večino tam, kjer se dela
politika. Toda prišel bo čas obračuna; prišle bodo
nove volitve. Ali naj tedaj delavci zopet pošljejo v
parlamente tiste, ki zaradi svojih koristi, zaradi
koristi svojega razreda napadajo in krajšajo ko-
risti delavnega ljudstva?

Prišle bodo zopet volitve, a delavstvo se mora
pravočasno pripraviti zanje. Izdelati in okrepčati
mora tudi svojo politično organizacijo, za-
kaj brez organizacije ni dela, ni zmage. Noben hip
se ne sme zamuditi in nihče se ne sme odtegniti
delu. Nasprotniki so napovedali delavstvu boj!
Delavci — odgovorite!

Finančni načrt za ljubljansko občino.

V zrdnji seji ljubljanskega občinskega sveta
je župan predložil obširen finančni načrt za izvedbo
različnih stavbnih del, za katera bi se imela sred-
stva pribaviti s posojilom, ki bi z unifikacijo vseh
mestnih dolgov znašalo 10 $\frac{1}{2}$ milijonov kron ter se
izvršilo v obliki delnih zadolžnic. Z oziroma na to,
da se bo morala javnost mnogo baviti z načrtom,
objavljamo za danes vsebino županovega poročila,
kakor se je doslej publiciralo. Župan navaja v njem:

I. Po sklepu občinskega sveta je naročil pred
leti profesorju češke politehnike v Pragi Janu Vla-
dimirju Hraskemu, da je izgotovil splošni kanali-
začni načrt, ki ima biti vodilo za izvrševanje
kanalov v posameznih delih mesta. V
tem okviru je bilo izvršenih že nekaj kanalov. Vsled
osuševanja barja se bo Ljubljaničina struga za dva
metra poglobila in izdatno zožila. Ker se bode po
provedenem osuševanju mnogo vode odvajalo po
Gruberjevem kanalu, bode tekla skozi Ljubljano
manjša množina vode, kakor dosedaj. Jako zelo se
bo to poznalo ob suši, ki navadno nastopa v po-
letnem in v zimskem času. Tedaj se utegne zgoditi,
da, če se tudi kanalom ustja znižajo ter v bodočo
kuneto sredi Ljubljane speljejo ostanejo vidna.
Vsled tega je potreba, da mestna občina misli, da
se napravi, kakor je v načrtu prof. Hraskega,
vzdolž Ljubljane po obeh straneh zbiralna ka-
nala, v katera bi se ustili vsi ostali kanali in po
katerih bi se potem odvajale prepadne vode v
Ljubljano. Že sedaj se je lotiti izvršitve zbiralni-
kov, in sicer po eni strani Ljubljane od Gra-
daščice dalje, po drugi strani od Prul do sv. Petra
mostu. Pod sv. Petra mostom bi se mogla zbiral-
nika izpeljati v Ljubljano. Oba zbiralnika bi stala
okroglo 360.000 K. Na Tržaški cesti bo treba novih
kanalov od novega poslopja državne obrtne šole
do kanala na Tržaški cesti. Ta trošek iznaša pri-
bližno 67.000 K. Treba bo kanala v podvozu Mar-

tinove ceste in do tovarne Kolinske delniške družbe za kavine primese. Ti troški so proračunjeni na okroglih 37.000 K. Za kanalizacijo na ulicah bivšega preskrbovališča bo treba 13.000 K, za kanal v Simon Gregorčičevi ulici 13.000 K. Za vsa ta dela bo treba izdati okroglo svoto 500.000 K.

2. V zvezi z osuševanjem ljubljanskega Barja projektirana je v Ljubljani naprava razširjenja obrežij ob obeh straneh Ljubljanske in sicer na desnem bregu od Zatiške ulice do Francovega mostu, na levem bregu pa od Brega do Francovega mostu. Že površen pogled na načrt mesta Ljubljane pokaže, da se z napravo teh obrežij izvrši neko delo, ki ostane nepopolno in da bode pogled na ti zidani obrežji, ki bosta na enem bregu reke daljši, ko na drugem, silno neugoden. Mestna občina seveda nima nikake pravice zahtevati, da se v zvezi z osuševanjem Barja napravi daljši obrežji, kakor je bilo prvotno v načrtu. Vprašanje pa nastane, če ne kaže, da bi ona sama izvršila ob obeh straneh one dele obrežja med sv. Jakoba in jubilejskim mostom, katerih ni v prvotnem načrtu, ne v proračunu. Ljubljanka sicer po regulaciji ne bode široka; vendar se bode o normalnih časih toliko vodo, jo njeni strugi pretakalo, da bode osvežujoče in na oko oživiljajoče vplivala. Zato je želeli, da se obrežje kolikor mogoče dozida. Poročilo opozarja na druga mesta, ki imajo obzidana obrežja sredi mesta in lepo uravnana z drevesi zasajena in obzidana sprehajališča na obrežjih rek. Da se to izvrši, naj se v ta namen namame posojilo 800.000 K.

3. Po osuševalnem načrtu se imajo razen Hradekega in jubilejskega mostu podreti vsi mostovi v Ljubljani ter nadomestiti z novimi. Za napravo novega Francovega in šentpeterskega mostu ter s popravo mostu čez Gruberjev kanal na Poljanski cesti je postavljena v proračun vsota 110.257 K. Razume se samoposebi, da se s to vsoto absolutno ne bode izhajalo. Prišla je v proračun le vsled tega, ker se svoje dni, ko se je ta proračun sestavljajal, po zastopnikih mestne občine niso zadosti temeljito varovale njene koristi. Po načrtu in proračunu, katera je mestna občina prejela od raznih tvrdk za napravo novega Francovega in šentpeterskega mostu v železobetonski konstrukciji, bosta stala samo samo ta dva mostova več ko 175.000 K, tedaj okroglo 65.000 kron več, kakor je proračunjeno v zvezi z osuševalnimi deli.

Poleg tega bode morala mestna občina prispevati k gradbi državnega šentjakobskega mostu. Računati je tu pa z najmanjšo vsoto 20.000 K, ker je mestna občina zavezana pešpot ob obeh straneh napraviti na lastne stroške.

Končno postane vprašanje naprave mostu čez Ljubljanko ob podaljšanju Opekarske ceste vsled tega, ker se bode zidala na Prulah III. mestna deška ljudska šola, pereče. Za ta most, ki bode v železno-betonski konstrukciji stal okroglo vsoto 100.000 kron, bode imela mestna občina leta 1910 prihranjenih 50.000 K. Treba je torej skrbeti za pokritje še ostalih 50.000 K. Poleg tega pa bode treba skrbeti še za direktno zvezo mostu s Karlovsko cesto ter v ta namen odkupiti od bratov Koslerjev od njihovega vrta za napravo zvezne ceste potrebni svet. Stroške tega odkupa ter napravo ceste računim na 30.000.

Končno bo kazalo napraviti na Poljanski cesti nov soliden most čez Gruberjev kanal, ker je ta most sedaj v tako slabem stavbnem stanju, da bode v najkrajšem času potrebno napraviti vso vrhno nosilno konstrukcijo novo. Tudi oporni zidovi so že izbočeni in jako slabi. — Nov most bi stal 70.000 K in bi se dalo od barjanskega osuševalnega zaklada izposlovati k gradnji njegovi vsaj 15.000 K prispevka, tako da potreščina za mostove, katero bi bilo treba pokriti s posojilom, iznaša 190.000 K.

4. V svoji seji dne 20. julija 1909 je sklenil občinski svet zidati poslopje za državno obrtno šolo. Kakor sem v svojem poročilu z dne 15. julija t. l. navel, bo ta šola stala okroglih milijon kron in sicer stavbišče s pristojbinami vred okroglo 50.000 K, stavba sama okroglo 850.000 K, ograja 30.000 K, za nepredvidne troške, dalje za interkalarnne obresti, troške za načrte ter za vodstvo in nadzorstvo stavbe 70.000 K. Za delno pokritje stavbnega troška poslopja državne obrtne šole je dovolilo c. kr. finančno ministrstvo odpis 900.000 K 3% državnega za regulacijo mesta vsled zakona z dne 8. julija 1896, drž. zakon št. 132 dovoljenega posojila. Ta odpis je vreden za mestno ob-

čino 754.605 K 54 h. Po vsej pravici je sicer pričakovati, da glede na važnost državne obrtne šole, kakor tudi na večkrat izrečeno pripravljenost, podpirati ustanovitev take obrtne šole kar najizdatneje, deželni zbor dovoli toliko prispevka, da se pokrije ostala stavbna glavica; vendar je treba mestni občini najeti posojilo 750.000 K, ker te vsote država ni v gotovini plačala, temveč mestni občini le odpisala gotov v 40 letih vračljiv dolg.

Konec prih.

Socialno - demokratičnim volilcem na Goriškem!

V torek, dne 5. t. m., so ožje volitve na Goriškem. V ožjo volitev prideta dva klerikalca z dvema liberalcema. Interes stranke in politične razmere na Goriškem zahtevajo, da se socialno-demokratični volilci vzdrže vsakršnega glasovanja. Naših glasov ne sme dobiti ne liberallec, ne klerikalec. To smatraj vsak naš volilec za svojo dolžnost!

Deželni volilni odbor.

Dopisi.

Z Viča Klerikalno konsumno društvo iz Ljubljane je otvorilo svojo prodajalno na Glincah. To bi ne bilo nič posebnega, kajti čas je že, da se je to društvo tudi enkrat pokazalo na svetlo, dosedaj je tako spalo svoje žalostno življenje v neki kleti v Ljubljani. Ali nekaj drugega je, kar moramo pibiti. Namreč nesramna agitacija za to prodajalno! Najprej: maša, potem: blagoslov, potem: Krekovo fraziranje — nazadnje pa blatenje prodajalne „Kons. društva za Ljubljano in okolico“ na Glincah po čas. „Slovenca“. V dopisu iz Tržiča v torkovem „Rdečem Praporju“ je bilo povedano, da je klerikalno konsumno društvo v Tržiču žalostno pogorelo kljub blagoslovom dr. Kreka. On „Slovenec“ vspricho bankerota katoliškega konsuma v Tržiču se drzne še vpiti: le tisto delo je dobro, ki je z Bogom započeto... ter namiguje, češ: v prodajalni „Kons. društva za Ljubljano in okolico“ na Glincah še ni z Bogom započelo, tam imajo celo prodajalko, ki svoje dele ni hotela krstiti pustiti... Gospodje okrog „Slovenca“! Primite se za nos ter povejte, ali tržiški konsum ni bil z Bogom započet? Mar ni bil Papov „božji“? Ali morebiti takrat v katoliškem konsumu v ljubljanski Zvezdi ni bilo Boga, ko je šlo že čisto rakovo pot? Ali pri vseh tistih klerikalnih konsumih, ki so šli po vodi, ni bilo Boga? No — resnica je in ostane, če je kje bogokletstvo doma, potem je pri klerikalcih. Za vsako lumparsko počenjanje imajo Boga, Boga in Boga. Če bi ta svojat imela nekoliko pobožnosti v sebi, bi svoje ciganstvo pač pokrivala saj z malo bolj primernim plaščem. — Delavci Viča in Glinca! Proč od te licemerske, ničvredne, hinavske bande. Za poštene delavce je gospodarska organizacija v okrilju „Konsumnega društva za Ljubljano in okolico“ — za Vič in Glince pa ondota prodajalna, ki se nahaja v Marenčičevi hiši ob Tržaški cesti.

Javornik na Gorenjskem. (Klerikalni shod na Javorniku.) Ne bi pisali o tem žalostnem shodu, ako bi ne bil jeseniški novičar v „Slovenca“ izlival umetnih slavošpevov in čenčal o burnem ploskanju, ki ga ni bilo. Shodu je predsedoval tisti Čebulj, ki smo mu že tolikrat dokazali nesramne laži in obrekovanja, na kar se nam še do danes ni upal odgovoriti. Na to je nastopil bohinski župnik Piber, ki je še dosti stvarno in poljudno govoril, samo mislil je, da so sami navzoči delavci in je na vse pretege obljuboval, kaj bodo vse storili njegovi kolegi poslanci za delavce, posebno za volilno pravico delavcev v občinah. (Na prvi seji deželnega zbora v sedanjem zasedanju pa njegov kolega Šuklje med raznovrstnim gradivom, ki ga ima obdelati deželni zbor, volilno reformo niti omenil ni. Prazne obljube!) „Dosedaj še niso ničesar storili vaši poslanci,“ se je oglasil nekdo iz množice. „Same obljube.“ Neki kmet pa pravi: „Prej bo Sava nazaj gor tekla, kakor da bo pri nas delavec župan.“ Piber je šele tedaj uvidel, da je tudi nekaj kmetov na shodu in je obrnil svoj govor kmetom. Slikal jim je v duhu rodovitne planine, tako da so se kmetom kar sline cedile po dobrih pašnikih. To pa zopet delavcem ni bilo všeč ter so glasno godrnjali. Jeseniški dopisnik je mislil, da so odobraval. Nekdo se oglasi: „Danes je delavski shod.“ Piber je v zadregi, ne ve komu bi govoril, kmetom ali delavcem, pa pravi čez nekaj časa: „Bom pa o planinah drugič govoril samo kmetom.“ Na to pa nastopi jeseniški župnik Škubic, ki je po svoje razlagal svobodno misel in socialno demokracijo. Udrihal je, da se je kar kadiilo. Lagal je, da je svobodna misel in socialna demokracija eno in isto. Ljudje so se mu pa smejali. Nazadnje pride še tretji župnik na

vrsto, iz Koroške Bele, Košir. Cvekal je nekaj o narodnosti, kakor pač znajo taki ljudje. O kolegih v spodnjeavstrijskem deželnem zboru pa ni povedal, kakšno sramotno postavlo so sklenili krščanski socialci. Tako smo torej imeli čast, poslušati same črnosuknježe, župnike, ki ni noben od njih delavec ali kmet, pa vendar znajo delati toliko lepih besed in obljub. Noben od teh ni delavec, pa vendar so govorili o delavstvu. Noben ni kmet, pa vendar toliko lepih besed, seveda samo besedi za kmeta; noben ni svobodomislec, pa vendar so o tem govorili. Da pa socialne demokracije niso pustili v miru, to se pa tako razume. Nato je znani Čebulj predlagal in prežvekal dve resoluciji, eno zoper svobodomislece, da ne smejo več zborovati med delavstvom in drugo, da naj kranjski državni poslanci le naprej obstruirajo. In komedija je bila pri kraju. Tekom zborovanja so ljudje odhajali in prihajali, kakor ob kakšnem semnju, bilo je namreč na prostem. S tem shodom si klerikalci pri nas niso pridobili nobenega novega backa, kvečjemu če so katerega izgubili. Mi smo prav zadovoljni.

Jesenice. (Nesreča.) Ob selitvi g. dr. Pretnarja, dne 25. septembra je padel na trinpolletnega dečka nad 80 kg težak zavitek. Deček je bil takoj mrtev; sin je tovarniškega delavca Ignaca Štembala. Starši, pazite na otroke!

Trst. (Narodna delavska organizacija ali falirana firma v Trstu.) Vsem je znano, da se je ta organizacija ustanovila namenoma, da škoduje vsakemu delavskemu gibanju. Gojila je krumirstvo v škodo mednarodno organiziranega delavstva in v korist mednarodno organiziranih kapitalistov. Surova agitacija je bila naperjena največ proti zavednemu, na razrednem polju se bojujočemu delavstvu. Toda vsaka stvar ima svojo mejo. Nezavedni, revni slovenski delavci so potrpežljivo skoro 2 leti čakali na izpolnitev vsakovrstnih Mandič-Jakličevih obljub. — Njihovo stanje se je dan za dnevom slabšalo, toda lepo število je zapustilo N. D. O., tako da niso zdaj nikjer organizirani. Vse to še ni obupno za N. D. O. Če ima Mandič vedno smolo, je se vedno kunšten človek in zna marsikaj pogruntati v prid N. D. O. Če je doktorček izgubil zaupanje v Jakliča št. 1., sreča Jakliča št. 2. pod imenom Jadrečič; oba sta najbrž izpoznala, da je N. D. O. prišla ob kredit in tako sta iztuhtala način, da bosta še vnaprej vodila revno delavstvo za nos. — Pred par meseci je organizacija transportnih delavcev (skupina uslužbencev glavnih skladišč) sklenila pripraviti vse potrebno za izboljšanje položaja delavcev te stroke. V ta namen je izvoljena komisija zastopnikov raznih kategorij, da preštudira stvar, izdela memorandum in ga predloži potem raznim oblastim. Zavedni delavci dobro vedo, da je mogoče le petom močne organizacije prisiliti delodajalce, da pričnejo resno vpoštevati njihove zahteve; pričelo se je živahno gibanje, organizacija je narasla nad 500 članov; ali med tem časom se je zdramil nekdanji predsednik te organizacije Ivan Jedrečič kritizirati formo centralistične organizacije, katere je bil sam med drugim ustanovil in za katero je kljub temu, da ni bil odkritosrčen prijatelj nobene organizacije vsaj navidezno nastopal kot za najboljšo. Pred par tedni je sklical zborovanje na podlagi § 2 v gostilno pri „stari breskvi“ v ulici Belvedere. Za to zborovanje se je naslonil na premikane železniških vozov v prosti luki (na takozvane volarj). To je kategorija trpinov, ki rada veruje vsakomur, ki jo hoče izkoristiti v svoji politične ali osebne namene s sladkimi obljubami. Leta 1906 so bili organizirani v skupni mednarodni organizaciji in seveda tudi deležni plačilne regulacije istega časa. Ko se je pozneje ustanovila N. D. O., so vsi popustili najbrž iz hvaležnosti staro organizacijo in vstopili v Mandičevo. Predložili so spomenice na narodni podlagi, katere so seveda šle v koš, za to naj vsak posamezni pogleda v lastni žep in prepričal se bode, da je mnogo izgubil, a nič pridobil. Tudi Mandič so se naveličali; zvestih je ostalo tam 6 ali 7. Žal, da imajo ti reveži premalo zaupanja sami v sebe, ker mislijo, da pride na svet vsemogočna oseba, da jih reši žalostnega položaja, mesto da bi zaupali solidarnosti delavstva. Na omenjenem zborovanju je Jedrečič pokazal, da bi hotel organizacijo za se, na svoji podlagi, ne narodne, ne mednarodne, temveč lokalno Jedrečičeve forme. Teden pozneje je sklical zopet zborovanje; prišlo je nekaj naših in malo njegovih pristašev, mož se je zbal in jo je popihal. Na to skliče zopet zborovanje za vse delavce tudi v istem lokalu, v katerem je slisal od naših očitanja svojega postopanja, ko je bil še predsednik organizacije. Navzoči so pazno poslušali in končno so se pričeli povpraševati, čemu vendar toliko organizacij? Mandič in njegovim pristašem ni vse to prav ugajalo, poklical je najbrž svoje ljudi k sebi in jim zažugal, da naj pazijo, kaj delajo. Tekom pretečenega tedna so narodnjakarji skupno z Jedrečičem tuhtali, kako bi zatajili načela in naslov N. D. O. ter tiskarne „Edinost“, in na taki podlagi vjeli pod svoj jarem vse uslužbence glavnih skladišč. Izdali so obsiren oklic na prvem mestu v italijanskem in na drugem mestu v slovenskem jeziku, na katerem je podpisanih 7 uslužbencev glavnih skladišč, med temi dva italijanske narodnosti, katere je na zvijačen način Jedrečič nafilal za podpise. Dotični so sklicali shod

za nedeljo, dne 19. septembra t. m., ob 9^{1/2} dopoldne, seveda ne morda v »Narodni dom«, temveč v gledališče Fenice. Na tem shodu sta Mandič in Jedrejčič žela pravi pravcati fiasko. Navzočih je bilo kakih 150 oseb, med temi 50 do 60 premikačev, vsi drugi pa delavci raznih strok, najbrže zbornani od N. D. O. torej vse drugo, le uslužbencev glavnih skladišč ni bilo na shodu, čakali so pa vsi pred gledališčem na ulici isid tega, na tako sleparski način sklicanega shoda. Udeleženci shoda so plačali po 20 vin. vstopnne. Gosp. Kranjc je otvoril shod, predsednikom je bil izvoljen Jedrejčič, obenem je tudi poročal o razmerah. ki vladajo v glav. skladiščih. Omeniti moramo, da se je ta od slovenskih narodnjakarjev sklicani shod vršil le v italijanskem jeziku, kljub temu, da je bilo le 10 delavcev italijanske narodnosti navzočih. Govoril je edino v slovenskem jeziku naš sodrug Štok, ki je povdarjal potrebo skupne akcije solidarno združenega delavstva brez razlike narodnosti. G. Mandič je našemu Štoku odgovarjal v italijanskem jeziku; menil je, da je udeležba pčla, da se ne more ničesar sklepati. Mandič je v nedeljo zatajil tudi svoj mili slovenski materin jezik, branil se je slovenščine kakor hudič kriza. Naš ital. sodr. Fornasari je Mandiču očital krumirstvo. Končno je bila od narodnjakarjev sklenjena resolucija, da priznajo za vodstvo akcije le odbor, v katerem so zastopane vse prizadete organizacije in s tem se je smešna komedija končala, za katero so mislili, da bodo plačali stroške uslužbenci glavnih skladišč z vstopnino. A takrat so se pošteno vrezali. Mandič je tudi trdil, da nima nobeden večine v organizaciji ne socialisti in ne oni, vendar pa bi moral vedeti, da je čez 500 članov napram približno 50 pretežna večina. Farbali ste cele 2 leti v narodnih organizacijah premikače z obljubami, morebiti se dajo farbati še nekoliko časa od Jedrejčiča ali mi smo globoko prepričani, da bodo v najkrajšem času tudi oni odprli oči ter se združili z lastnimi sotrpini v organizacijo delavcev glavnih skladišč, ki je edina, katera jim je že in bo še pomagala za izboljšanje njihovega položaja.

Domače vesti.

Lepo blamažo so skupili liberalci na tajni seji kranjskega deželne zboru. Podpisali in vložili so interpelacijo, katere niso bili niti prečitali. Šlo je za nekak zaplenjen članek, ki je »Slovenec« silno pokvaril tek. Ne vemo seveda, če je res tako strašen, ker ga nismo čitali, verjamemo pa, da je bil spisan nalašč za koflikacijo. V tem se demagogi od nekdanj razlikujejo od demokratov. »Mlad« v liberalni stranki, ki so skuhalo svojim poslancem tudi to kašo, so sicer sami »akademiki«, ampak vsa njihova taktika je vendar najprostejša demagogija, najumazanejša špekulacija na najnižje instinkte ljudstva. Zato je verjetno, da so skovali članek ne iz prepričanja, ampak da bi se koflicirali in da bi potem paradirali kot mučeniki. Ker res ne poznajo razmer v deželnem zboru, so mislili, da se bo zaplenjeni članek imuziral in tedaj bi se bili postavljali s svojim votlim radikalizmom. Toda gospodje bi bili vendar lahko imeli toliko ozira na svoje poslance, da bi jim bili povedali, kaj je v interpelaciji. Na drugi strani pa bi se seveda smelo pričakovati tudi od poslancev, da se prepričajo, kaj podpišejo in o čem interpellirajo. Da je moralo biti sila žalostno, ko so preklicali svojo interpelacijo in začeli tarnati, da jih je sram, že radi verjamemo.

— Kdo je kriv? Zanimivo je, v kakšnem tonu govore klerikalci na Kranjskem zadnji čas z liberalci. Le za primer navajamo sledečo notico v torkovem »Slovenec«:

»Poslanec Demšar in poslanec dr. Novak. Po današnjem klavrnem nastopu liberalnega poslanca dr. Novaka, ki se sedi v deželnem zboru, dasi mu je večina tiste trgovske zbornice, ki ga je izvolila, izrekla nezaupnico, smo se obrnili na poslanca Demšarja in dobili sledeče pojasnilo: Zaradi nastopa s poslancem dr. Novakom v četrtkovi zbornični seji se ne bom prav nič opravičeval. Za svojo dolžnost si štejem, da pokažem vsakemu poslancu nasprotnih strank, ki se bo v surovi obliki silil med moje tovariše, da nisem zadovoljen s takim zaletavanjem! — Tako je pojasnilo vrlega, odločnega našega poslanca Demšarja. Njegovemu pojasnilu pristavljamo, da se je zaletaval poslanec dr. Novak v četrtkovi tajni seji v velezaslužnega načelnika naše stranke, poslanca dr. Suštersica. Popolnoma prav je imel poslanec Demšar, da je poučil poslanca dr. Novaka, naj ne sili v načelnika naše stranke, ker je to zelo, zelo »nedostojno«. Le skromni, gospodje liberalni gosti v kranjskem deželnem zboru!

To je res način govorjenja, da lahko vzdigne človeka. Ampak vprašati se sme vendar, kako je kranjskim liberalcem pri duši, če se spomnijo, da so sami, prav sami izročili klerikalcem moč, ki jih dela tako ošabne? Da bi imeli klerikalci večino v deželi, tudi če bi se liberalci upirali, je pač gotovo. Toda ko se je osnovala volilna reforma, ki je napravila iz Suštersica nekronanega kralja kranjskega, so liberalci gladili klerikalcem pot in jim ustrezali, kjerkoli so mogli, le da preprečijo tak volilni red, ki bi bil tudi delavcem dal kaj zastopstva. Liberalci sami so brez najmanjše opozicije glasovali za izpremembo poslovnika, ki dela zdaj take reveže

iz njih, da še prav ziniti ne smejo. In lansko po-bratimstvo! In zveza ob lanskim volitvah! Sedaj dobivajo plačilo in še smiliti se ne smejo človeku. Slabo se jim godi, klavrna je njih usoda, ampak taka je, kakšno so si pripravili in kakšno pač zaslužijo.

— V kranjskem deželnem zboru morajo imeti res lepe manire. Iz posameznih nejasnih notic in iz neke nepopolne interpelacije poslanca dr. Novaka je razvidno, da je bilo na zadnji tajni seji nekaj, kar diši vsekakor bolj po beznici nego po deželnem zboru. Kolikor je mogoče uganiti, je poslanec (!) Demšar dejansko napadel Novaka. Ali ga je udaril, ali mu je izpodletelo, ali je tudi kaj skupil, se ne more izvedeti. Ko je dr. Novak na torkovi seji hotel govoriti o tem, mu je Šuklje odvzel besedo, češ, da se je to zgodilo na tajni seji. Na vsak način je to nova navada in gospod glavar se zelo moti, če misli, da je surovost popravljena, ako se mora molčati o njej. Tajne seje so itak šega, ki se nikakor ne vjema z demokratizmom. Deželni zbor vendar ni izvoljen, da se skriva pred ljudstvom. Če pa mislijo uvajati tajne seje zato, da se bodo bolj komodno klofutali, bo ta parlamentek kmalu izgubil še zadnji ostanek ugleda, ki si ga je še ohranil.

— Disciplina v liberalnem taboru je pač že davno »na psu«. Sedaj se ji pa že tako slabo godi, da gospodje sami ne morejo več molčati. Tako je dr. Tavčar v ponedeljek objavil sledečo izjavo v »Slovenskem Narodu«:

Kje je disciplina? Vsaka stranka mora poznati vsaj toliko discipline, da svojim poslančem prepušča, izbrati si primerno taktiko v odločilnih trenutkih. Pri klerikalcih ne bode nikdar čuli, da bi jih njihovi ljudje med zasjedanjem deželnega zboru vehementno napadali ter jim očitno metali polena pred kolena. Vse drugače je pri nas! Vsak — in tisti, ki o poslovniku deželnega zboru še pojma nimajo, ki bi, da sede sami v deželnem zboru, niti nujnega predloga sestaviti ne umeli, kriče najbolj! — hoče imeti svojo taktiko, kateri je glavna modrost razsajanje, prepet in druge take reči, ki dandanes nasproti večini 27 klerikalnih glav ne bi imele trajnega uspeha in to tudi takrat ne, če bi hrupna obstrukcija še mogoča bila. Pod častjo naših deželnih poslancev bi bilo, če bi se pustili na ta način terorizirati. Kadar bo končano zasjedanje, takrat naj se poslanci na račun pokličejo, in gotovo je, da se za svoja mesta ne bodo trgali. Nasprotno prav radi jih bodo prepustili mlajšim, kateri so prepričani, da so toliko inteligentnejši od starejših.

Dr. I. T.

Dr. Tavčar se že davno jezi nad »mladimi«, katerih mladost se pa kaže le v tem, da zabavljajo bolj grobo od starih in da si domišljujejo desetkrat več. Če je pa prisiljen nastopati s takimi izjavami proti članom lastne stranke, morajo biti razmere v liberalnem taboru že popolnoma neznosne. Čuditi se temu seveda ni; tako je v vsaki stranki, ki propada in čuti, da se nima nikjer več oprijeti. Namesto nasprotnika pa koljejo drug drugega.

Zadnje vesti.

Goriške volitve.

Gorica, 1. oktobra. Zaupniki so enoglasno sklenili abstinenco pri ožjih volitvah.

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor Kranjski.

Deželni zbor je imel včeraj kratko sejo. Na dnevnem redu sta bila poročila deželnega odbora o reformi občinskega volilnega reda in lovskega zakona. Zbornica je odkazala prvo poročilo ustavnemu, drugo pa upravnemu odseku. Prilodnja seja se naznani p'smenim potom.

Deželni zbor Nižavstrijski.

Dunaj, 2. oktobra. Deželni zbor je razpravljaj o nujnem predlogu posl. Silbererja zastran pospeševanja avstrijske avijatičke potom ustanov. Tekom debate o socialno-demokratski interpelaciji glede združitve mleka je došlo do hrupnih spopadov med socialnimi demokrati in krščansko-socialno večino.

Dunaj, 2. oktobra. Upravni odsek je sklenil, da sprejme sedemdesetmilijonsko prekorachenje pri zgradbi blaznice v Steinhofu z obžalovanjem in grajo na znanje. V pokritje se najame hipoteka ali pa komunalno posojilo.

Lex Axmann. Dunaj, 1. oktobra. Konferenca Bienertha, Stürgkha in Schreinerja se je pečala z vprašanjem, ali bi bilo predložiti lex Axmann cesarju v sankcijo; definitivnega niso sklenili ničesar, pač pa se zagotavlja, da vlada najkasneje do 9. oktobra odgovori na tozadevni nujni predlog dr. Luegerja.

Češko-nemška sprava. Praga, 2. oktobra. Spravna pogajanja popolna mirujejo. Danes zasliši ministrski predsednik Bienerth cesarskega namestnika in deželnega nadmaršala, nakar se v ministrskem svetu odloči usoda češkega deželnega

zboru. Kakor se z gotovostjo zatrjuje, namerava vlada deželni zbor odgoditi na zimo.

Praga 2. oktobra. Potovanje češkega ministra-krajana je v tesni zvezi s sanacijo češkega deželnega zboru. Dr. Začek ima naloga, da ustvari pogoje za uspešno delovanje deželnega zboru, V to svrhu ima pripravljene čisto konkretne predloge o aktualnih političnih vprašanjih.

Ogrska kriza. Budimpešta, 2. oktobra. Včeraj je cesar sprejel v avdienci nadvojvodo Franca Ferdinanda. V političnih krogih se zatrjuje, da je avdienca v zvezi z ogrsko krizo in zlasti še z današnjo avdienco Košuta.

»Veleizdajniški« proces. Zagreb, 2. oktobra. Danes popoldne se razglasi sodba v zloglasnem procesu proti veleizdajnikom. Semkaj je došlo vse polno orožništva in tudi voještvo je pripravljeno, ker se je po razglasitvi obsodbe bati resnih izgrediv.

Strupeno žganje. Budimpešta, 2. oktobra. Kemični centralni zavod je dognal, da je vsled žganja, ki ga je razpečavala importna družba »Atalanta« umrlo 59 ljudi in 71 jih je nevarno obolelo. Ravnatelja Szabota, ki je pobegnil, policija zasleduje.

Zahtevajte po vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah

„Rdeči Prapor“!

Umetnost in književnost.

Slovensko deželno gledališče. Danes, dne 2. oktobra t. l. se otvori gledališka sezona z dramsko predstavo (za nepar) v nedeljo popoldne ob 3. je prva ljudska dramska predstava, v nedeljo zvečer pa je prva operna predstava (za par). Kakor doslej, se vrše tudi v bodoče popoldanske predstave ob nedeljah izven abonementa. Vse operne in operetne premijerske predstave se vrše izven abonementa. Prva dramska noviteta bode Michaelisova drama »Revolucijska svatba«; prva ljudska predstava bo vprizoritev Nestrojeve burke »Utopljenca«; prva operetna noviteta Fallova »Dolarska princesa«; prva operna noviteta pa a' Albertova »Nizina«. Ker je opera »Nizina« v pevskem in zlasti orkestralnem oziru izredno težka, se vprizori kot prva opera v novi opremi in s pomnoženim zborom opera »Lohengrin«.

Strokovni pregled.

Seja strokovne komisije v Ljubljani z zelo važnim dnevnim redom bo 7. oktobra. Prosim vse zastopnike organizacij, da se te seje zanesljivo udeleže. Lokal: v tajnistvu. Začetek ob 8. uri zvečer. A. Kristan, strok. tajnik.

Gospodarski pregled.

Seja nadzornstva in upravnega odbora Kons. društva za Ljubljano in okolico bo 8. oktobra zvečer v strokovnem tajnistvu. Začetek ob 6. uri zvečer. Prosim polnoštevilne udeležbe. A. Kristan, tč. predsednik.

Shodi.

Lesni delavci v Ljubljani imajo v nedeljo, dne 3. oktobra v salonu gostilne »pri Levu« na Marije Terezije cesti splošen shod, na katerem se bo razpravljalo o važnih zadevah. Dolžnost lesnih delavcev je, da gotovo pridejo. Začetek shoda ob 9. uri popoldan.

Hiša z vrto » ob cesti v Trbovljah bo prodana v Fortetovi gostilni na prostovoljni dražbi dne 14. oktobra ob 1/2 10. dopoldne za izključno ceno 15.000 K. — Dr. Josip Kolšek, odvetnik, Laško.

H. Suttner

Ljubljana :: Mesni trg

razpošil a ure, zlatnino in srebrnino na vse kraje svet, obrnite se zanesljivo na domačo slovensko tvrdko. — Veliki novi cenik zastoji.

Novost: Ploščnata, tanka, prava nikelasta Anker-Roskopf ura na 6 kamnov, polrovi ostanejo vedno beli, prav natančno 36 ur idoea K 4.50. — Srebrne ure od 6 K naprj. — Večletno jamstvo. Ako blago ne uga'a, se denar vrne nazaj. — Veržice s slov. trakovi: :: nikelasta K 1.20, srebrna K 5.—.

Kupujte

šolske potrebščine

le v trgovini s papirjem

Ivan Vrečko

Ljubljana, Sv. Petra cesta 31.

Zaradi preselitve 10% popusta.

Nizke cene! Velika suknena zaloga!

Priporočljiva slovenska trgovina za moško in žensko blago pri 52-52

sv. Cirilu in Metodu
Ljubljana, Singerjeve ulice 1.

Ceniki zastoj in
poštne prosto!

Pozor!

Kdor želi imeti dobro uro, naj jo zahteva z znamko „Union“, ker te ure so najbolj trpežne in natančne. Dobe se pri:

Fr. Čudnu
urarju in trgovcu
v Ljubljani

delničar in zastopnik
švicarskih tovarn
„Union“ v Bielu in
Genovi. 40-25

Najboljši češki nakupni vir.

Ceno posteljno perje.

1 kg sivega puljenega 2 K, bolj-
čega 2 K 40 h; polbelega 2 K 80 h;
belega 4 K; belega, puhanega 5 K
10 h; 1 kg velefinega, snožnobele-
ga puljenega 6 K 40 h, 8 K;
1 kg puha, sivega 6 K, 7 K; bei-
lega, finega 10 K; najfinejši prn
12 K puh Kdor vzame 5 kg dobi franko.

Izgotovljene postelje

z gostonitega, rdečega, modrega, belega ali rmenega nan-
kinga, pernice, 180 cm dolga, 116 cm široka, z dvema zglav-
nima, vsak 80 cm dolg, 58 cm širok, napolnjen z novim,
sivim, jako stanovitnim puhastim posteljinim perjem 16 K;
napolnjen 20 K; puh 24 K; same pernice po 10 K, 12 K,
14 K, 16 K; zglavnice 3 K, 3 K 50 h, 4 K. Razpošiljanje po
povzetju od 12 K naprej franko. Dovoljeno je vzeti nazaj ali
zamenjati franko. Za neugajajoče se povrne denar.

S. Benisch, Deschenitz št. 758, Češki les

(Böhmerwald). — Ceniki zastoj in franko. 15-5

Modna trgovina.
P. MAGDIĆ
Ljubljana
nasproti glavni pošti

priporoča: 35-23

vse modne in nakitne predmete, potrebščine
za krojače in šivilje, damsko perilo, bluze,
hišne halje, spodnja krila, narodne vezenine,
:: zastave, trakove in znake. ::

Klobuke za dame in deklice.

Potrebščine za modistinje.

Popravljanje damskih klobukov.

Posebni oddelek
: za gospode :

Vse vrste klobukov za gospode in otroke,
tkano barvastu in belo perilo, kravate, ro-
kavice in vse športne in toaletne predmete.

Globoko izpod cene
prodajam zaradi pomanjkanja prostora ravno dešle jesenske in zimske obleke, površnike, dežne
plašče za gospode in dečke. Najmodernejša konfekcijska za dame in deklice.

Konfekcijska trgovina
v Ljubljani

A. Lukič

Pred škofijo števil. 19.

Ustanovljena 1847.

52-35

Ustanovljena 1847.

Čovarna pohištva J. J. Naglas

Turjaški trg št. 7 :: LJUBLJANA :: Turjaški trg št. 7

Največja zaloga pohištva za spalne in jedilne sobe, salone in go-
sposke sobe. Preproge, zastorji, modroci na zmeti, zimnati modroci, otroški vozički i. t. d.
Najnižje cene. Najsolidnejše blago.

Našim rodbinam priporočamo
Kolinsko cikorijo!

Restavracija
„International“

v Ljubljani, ob Resljevi cesti št. 22
v bližini južnega kolodvora se priporoča.
Točijo se pristna vina in izborna sveže
pivo.

Gorka in mrzla jedila.
Na razpolago je lep senčnat vrt in salon.
Kegljišče.

Postrežba točna. Cene zmerne.
Na obilen poset vabi **Marija Petrič**
21-9 restavratorka.

Potniki v Ameriko
Najboljši kolonjski čaj, po ceni in
kakovosti najboljši na svetu
Simon Kmetek
v Ljubljani Kolodvorska ulica št. 11
Najboljša kakovost čajev za čimprej

Kavana
„Unione“ v Trstu
ulica Caserma in Torre Blanca
se priporoča.

Svoji k svojim!
Lud. Černe
zlatar in trgovec z urami
ter zapriseženi sodnijski cenilec
Ljubljana, Wolfove ulice 3.

Izborna zaloga briljantnega blaga,
zlatnine, srebrnine in raznih ur.

Častna delavnica

za popravila in nova del a,
Cene najnižje. Solidna postrežba.

Telefon št. 177

52-40

L. Tomažič
zaloga piva
v Spodnji Šiški pri Ljubljani.

Gosp. gostilničarjem in p. n.
slavnemu občinstvu priporočam

zagrebško in
: češko pivo :

Največja zaloga,

najboljša in najcenejša tvrdka za
naročevanje oziroma nakupovanje!

Čopičev za pleskarje, sobne slikarje, zidarje, mizarje.

Lakov, pristnih angleških za vozove.

Emajlne prevlake, pristne, v posodah po 1/2, 1/4, 1/8,
in 1 kg. 104-89

Jantarjeve glazure za podo. Edino trpežno in naj-
lepše mazilo za trde in mehke podo.

Voščila, štedilneža, brezbarvnega in barvastega za
podo; najcenejše in najboljše.

Rapidola, pripravljena za vsakovrstne prevlake.

Brunolna za barvanje naravnega lesa in pohištva.

Olje in mazilo za stroje, olje proti prahu.

Ustanovljena
l. 1892.

Adolf Hauptmann v Ljubljani

Ustanovljena
l. 1892.

I. kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.